

Guillou, Jan – Zij die dromen doden slapen nooit

Prometheus, 367 pagina's

Een nieuw deel in de reeks van de Zweedse schrijver en historicus Jan Guillou waarin hij aan de hand van de wederwaardigheden van een van oorsprong Noors geslacht een beeld probeert te schetsen van de twintigste eeuw. Zoals het een historicus betaamt heeft Guillou uitgebreid onderzoek gedaan naar de door hem beschreven periodes. Ik heb hem nog nooit op een fout of discutabele interpretatie betrapt. Guillou is in mijn ogen eerst en vooral een historicus en daarnaast een verhalenverteller. Geen hoogstaande literatuur van een geweldig stilist. Maar dat hoeft ook niet. Zijn geschiedenis van het geslacht Lauritzen is buitengewoon de moeite waard en ik heb tot nog toe van iedere episode genoten.

Zo beleefde ik ook dit keer veel plezier aan het lezen van *Zij die dromen doden slapen nooit*, waarin met name het links terrorisme in Noord West Europa geschilderd wordt. We komen de Rote Armee Fraktion tegen, tal van marxistisch-leninistische bewegingen en vooral ook de solidariteitsbewegingen rond het Israëlijsch-Palestijns conflict. Een buitengewoon indringende en interessante periode, die ikzelf destijds als jongvolwassene heel nadrukkelijk beleefd en gevolgd heb. Interessant ook omdat we inmiddels bijna vijftig jaar verder zijn. Hoe kijk ik nu terug op die periode, zijn mijn ideeën en standpunten werkelijk veranderd, deed ik destijds genoeg moeite om die navrante kwesties van meerdere kanten te bezien of had ik last van tunnelvisie of een overmaat aan solidariteit?

Het gaat hier echter niet om mijn persoonlijke beleving van

die gedenkwaardige periode maar om hoe Jan Guillou daarover schreef. En daarover kan ik kort zijn: de boeken van Guillou zijn uitstekend vertelde episodes uit een Noors-Zweeds geslacht, voortreffelijk en waarheidsgetrouw gedocumenteerd, ze bevatten geen onnodige of langdradige uitweidingen en hebben eigenlijk stuk voor stuk een boeiend en geloofwaardig plot. Als je geen belangstelling hebt voor juridische haarkloverij of spitsvondigheden zullen enkele episodes wellicht minder verteerbaar zijn maar persoonlijk vond ik dat geenszins problematisch. Integendeel, de juridische kijk op voorvallen en gebeurtenissen is niet zonder belang en het was ronduit fascinerend om het getouwtrek tussen politieke ideologieën over het terrorisme in de meest brede zin vanuit een juridisch perspectief belicht te zien.

Helaas ontkom ik er niet aan hier wat langer stil te staan bij de vertaling van deze roman, van de hand van Bart Kraamer, die ook alle voorgaande boeken van Jan Guillou vertaalde. Niet tot mijn vreugde overigens. De vertalingen zullen ongetwijfeld kloppen, ik ben het Zweeds niet machtig en ik kan daar dus ook geen oordeel over vellen. Maar het gaat mij hier vooral om het Nederlands dat de vertaler maakt van de Zweedse brontekst. En dan word ik tamelijk droevig , zoals gezegd, niet voor het eerst. En dat begint al op de eerste pagina en zelfs op de allerlaatste pagina werd ik geconfronteerd met het armoedige Nederlands van de vertaler. Ik ga ervan uit dat de uitgever een redacteur op zo'n boek zet. Die redacteur had zich wel eens wat beter van zijn taken mogen kwijten, dan was er vast heel wat minder belabberd Nederlands gebruikt en zouden ook de nodige taalfouten vermeden zijn. Ik geef hierna een uitgebreid overzicht.

P 7. *De tieners droegen jeans, maar het was dure jeans met wijde pijpen die niet echt Amerikaans was.* Ik ga maar voorbij aan de interpunctie, dat is in deze vertaling helemaal een ramp. Zelfs in de titel ontbreekt een komma. Maar als je 'jeans' gebruikt, dan kun je er grammaticaal niet van uitgaan

dat het eigenlijk om 'een broek' gaat. Dan had de vertaler het woord 'broek' dienen te gebruiken. Het waren dus dure jeans met wijde pijpen die niet echt Amerikaans waren.

P 8. *Een sociaal veeleisendere samenhang.* Sommige woorden kennen geen fraai vergrotende trap maar de vertaler had hier simpelweg kunnen volstaan met het weglaten van die laatste -e. Dan klinkt het tenminste heel wat beter.

P 8. *De tweede generatie zullen in gelijke delen...* Er staat wel een tussenzin waarin de kinderen genoemd worden maar onderwerp en gezegde horen nog steeds bij elkaar.

P 14. *Maar als er iets in oma Christa's leven mislukt was, dan was het om haar mensbeeld over te brengen op haar kinderen.* We snappen wat de vertaler bedoelt maar dit is spreektaal terwijl het hier gaat om een scene die niet uitgesproken wordt. Het is ook lelijk Nederlands.

P 22. *Dat ik het verhaal moest laten beginnen voor Ulrike Meinhof...* Voor in de zin van voordat is hier stellig niet aan de orde. Dus had hier beter het voorzetsel 'met' kunnen worden gebruikt.

P27. *In het begin sprak hij zichzelf in dat...* Je kunt jezelf moed inspreken en je kunt op een tape iets inspreken maar hier wordt iets anders bedoeld. Dan had het er ook anders moeten staan.

P 44. *Een geloofwaardigere theorie.* Weer die lelijke -e, die hier zonder problemen weggelaten had kunnen worden. Dat leest ook een stuk eenvoudiger.

P 105. *Tante Johanne had zich ontfermt.*

P 132. *En dat was toch tot nadenken stemmend.* Is dat niet een wat moeizame vertaling in plaats van 'en dat stemde toch tot nadenken'.

P 180. *Voor het starten van grote bedragen.* Een a voor een o,

kan gebeuren.

P 192. *Had iets zo totaal overrompelends schaamteloos.* Tja, dit is niet alleen lelijk maar ook gewoon fout.

P 214. *Wijdde de krant een hele spread...* Wat is er mis met 'katern'? Waarom hier een Engels woord dat door niemand in het Nederlands taalgebied ooit gebruikt wordt?

P 215. *Op hetzelfde moment als zijn artsenvriend verscheen.* Er had 'dat' in plaats van 'als' moeten staan.

P 245. *Het was een geluk dat H.S., zijn gewoonte en levensstijl gewoon, ...* Ook dit kun je toch bezwaarlijk fraai Nederlands noemen.

P 255 *De politie staart naar een spread van zijn paspoort.* Hoe bedenkt de vertaler dit toch?

P 262 *Steeds chaotischere feesten.* Opnieuw die foeilelijke en volstrekt onnodige -e.

P 265. *Oma Christa was zo oprecht verbaasd-verrukt als zovelen, zoveel te velen in de loop der tijd hadden geprobeerd te veinzen bij het ontvangen van een geschenk.* Ik heb deze zin wel tien keer overgelezen maar het klopt gewoon niet. Lelijker Nederlands dan in die bijzin bestaat nauwelijks en de vertaler had tenminste 'zo veel' in plaats van 'zoveel' moeten hanteren. En dan nog blijft het een afschuwelijke zin!

P 266 *...en gedachten te denken als...* Iets meer creativiteit had hier niet misstaan.

P 270 *Dat het tienduizenden euro's zou kosten...* Euro's? In 1972?

P 272 *Als kerstdiner moest hiervan gezegd worden...* Dit is gewoon fout Nederlands en foeilelijk bovendien.

P 272. *Ze spraken over de heel eventuele betekenis van Jane*

Fonda's deelname... Ik begrijp niet wat de vertaler hiermee wil zeggen. Bedoelde hij 'mogelijke'? Waarom staat dat er dan niet? Wat is een eventuele betekenis?

P 274. *Om het gesprek op nieuwe banen te leiden.* Je kunt iets in goede banen leiden of op een ander spoor zetten maar 'op nieuwe banen leiden' kan echt niet.

P 275 *Acht, helaas...* Die -t had een redacteur er toch echt uit moeten halen.

P 281. *Dat Israël de bezette gebieden bebouwde betekende niet dat ze de bedoeling hadden...* Onderwerp en gezegde?

P 290. *Misschien moest je zo schrijven als je iets anders zocht dan een Frans type van geniale literatuur.* Hier had moeten staan: 'een Frans soort geniale literatuur'.

P 299. *Dat zulke duidelijke laster werd vrijgesproken.* Kan laster worden vrijgesproken? De vertaler bedoelt hier iets heel anders.

P 299. *...en daarna had moeten spitsroeden lopen...* in plaats van 'en daarna spitsroeden had moeten lopen'.

P 323 *Ze hadden gezamenlijk een misdaad onthult.*

P 336 *En liepen de voorbereidingen door op stap twee in het proces.* Waarom staat 'door' niet helemaal aan het einde van de zin?

P 343 *Om het geld van de belangbetalers uit te geven aan...* Ik neem aan dat hier 'belastingbetalers' was bedoeld?

P 343. *Dat niemand eraan dacht dat gratie had betekent dat...*

P 350. *...dat hij iets gemokkeld had...* Die ontbrekende -s?

P 367 *Er zijn er niet veel die die hebben.* Waarom dat tweede 'die' niet heel simpel vervangen door 'deze'?

Ik wil met dit alles maar zeggen: Jan Guillou verdient een betere vertaling en de uitgever dient zich dit aan te rekenen. Slordigheden die kennelijk ingegeven zijn door haast om een titel op de markt te brengen. Jammer, een gemiste kans.

Enno Nuy

Juni 2019